ਐਮ/ਐਸ ਬਾਂਦੇਕਰ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਅਨਜ
ਬਨਾਮ
ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇਨੀ, ਆਦਿ ਆਦਿ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 546-550 ਦੇ 2017)
ਸਤੰਬਰ 02, 2020

[ਆਰ. ਐਫ. ਨਰੀਮਨ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 – ਧਾਰਾ 340 – ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਅਤੇ 192 – ਜਵਾਬੀ/ਦੋਸ਼ੀ-ਮਾਲਕਾਨਾ ਚਿੰਤਾ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ – ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ – ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ-ਦਾਵੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ – ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬੀ/ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਸ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ – ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਉਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191, 192 ਅਤੇ 193 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ – ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਧਾਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰੋਕ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 340 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਸੁਧਾਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ-ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 463, 464, 465, 467, 468, 469, 471, 474, 475 ਅਤੇ 477-ਏ ਅਧੀਨ ਜਵਾਬੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ – ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਕੇਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦ੍ਵਿਤੀ) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਲੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਸਟੋਡੀਆ ਲੇਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ – ਹੋਰ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਕੇਸ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਗਣ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191/ 192 ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਅਨੁਪਾਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵੈਧ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀਇਹ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 191 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 192 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ – ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ 'ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼' ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 464 ਅਧੀਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ – ਚੂੰਕਿ ਇਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਤ ਦੀ ਖੁਦ ਹੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਅਧਿਆਇ XVIII ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ – ਤੱਥ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਰ/ਵ ਧਾਰਾ 340 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗੋਲ ਛੇਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੌਕੋਰ ਛੇਕ ਵਿੱਚ ਫਿਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ – ਇਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੁਧਾਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ – ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ

ਅਗਾਂਹ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਇਸ ਲਈ, ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 340 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਗਾਂਹ ਲਿਜਾਈ ਜਾ ਸਕਣ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਤੱਥ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 191 ਤੋਂ 193 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਧਾਰਾਵਾਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ, ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਕੇਵਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 19]

2. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 463 ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 471, 475 ਜਾਂ 476 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।ਅਦਾਲਤ। ਧਾਰਾ 195(1)(b)(ii) ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ ਉਹ ਹਨ “ਜਾਂ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿੱਚ”, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 195(1)(b)(ii) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਸਟੋਡੀਆ ਲੇਜਿਸ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਇਹ ਵਿਭੇਦ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਨੀਂਹ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਵਿੱਚ। [ਪੈਰਾ 22]

3. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਾਮਲੇ ਧਾਰਾ 195(1)(b)(ii) ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਦੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ, ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਕਸਟੋਡੀਆ ਲੇਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 29]

4. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 195(1)(b)(i) ਦੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਚਿਦਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ (1998) 2 ਐਸਸੀਸੀ 493 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਗਣ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191/192 ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਅਨੁਪਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। [ਪੈਰਾ 33]

5. ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 191 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 192 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਧਾਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 463, 464, 465, 467, 468, 469, 471, 474, 475 ਅਤੇ 477-ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਜਵਾਬੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 42]

6. ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ,

ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਕੋਰਸ ਬਦਲਿਆ, ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 195 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 340 ਦੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ 09.05.2011 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਅਤੇ 192 ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ - ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਕੁਝ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਅਲੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ "ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ" ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਹੁਣ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 463 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਤੱਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਜ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚੇਤਾਵਨੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 43]

7. ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ (ਜੋ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਅਤੇ 192 ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ "ਬਣਾਏ" ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ "ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼" ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 464 ਅਧੀਨ, ਜਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਚੂੰਕਿ ਇਸ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਮੂਲ ਤੱਤ ਹੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧਿਆਇ XVIII ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 52]

8. ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਵਿਵੇਕ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 11.08.2009 ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 340 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਚੌਕੋਰ ਪੇਗ ਨੂੰ ਗੋਲ ਛੇਕ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸੁਧਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 53]

9. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਅਤੇ ਨਹਾਉਣ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਅਤੇ 192 ਅਧੀਨ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 195 ਅਤੇ 340 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ ਲਿਜਾਈ ਜਾ ਸਕਣ। [ਪੈਰਾ 60]

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ. ਬਨਾਮ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮਾਰਵਾਹ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ. (2005) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 370 :

[2005] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 708; ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ [1964] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 957 – ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪਟੇਲ ਲਾਲਜੀਭਾਈ ਸੋਮਾਭਾਈ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ (1971) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 376 : [1971] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 834; ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ [1962] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 812; ਡਾ. ਐਸ. ਦੱਤ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ [1966] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 493; ਬਾਬਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ. ਬਨਾਮ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ. [1966] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 552; ਕਮਲਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰੀ ਨਾਥ ਸਿੰਘ [1967] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 828; ਕੈਲਾਸ਼ ਮੰਗਲ ਬਨਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ (2015) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 729; ਨਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਓਰਸ. (2019) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 318 : [2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 643; ਬਸੀਰ-ਉਲ-ਹੁਕ ਅਤੇ ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ [1953] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 836; ਰਾਜ ਕਰਨਾਟਕ ਬਨਾਮ ਹੇਮਾਰੈਡੀ (1981) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 185 : [1981] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 695; ਦੇਵੇਂਦਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (2009) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 495 : [2009] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 872; ਮੋਹਦ. ਇਬਰਾਹਿਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ (2009) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 751 : [2009] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1254; ਮੀਰ ਨਗਵੀ ਅਸਕਰੀ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (2009) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 643 : [2009] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 124 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 533 : [1996] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 70; ਮਨਸੁਖਲਾਲ ਧਨਰਾਜ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਏਕਨਾਥ ਵਿਠਲ ਓਗਲੇ ਹੋਰ (1995) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 665 : [1995] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 996; ਮਹੇਸ਼ ਚੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ (2009) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 519 : [2009] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 922; ਸੀ.ਪੀ. ਸੁਭਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਚੇਨਈ ਅਤੇ ਹੋਰ (2013) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 559 : [2013] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 545; ਕਿਸ਼ੋਰਭਾਈ ਗਾਂਧੂਭਾਈ ਪੇਠਾਨੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਅਨਜ (2014) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 539 : [2013] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 208; ਵਿਸ਼ਨੂ ਚੰਦਰੂ ਗਾਓਂਕਰ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਐਮ. ਦੇਸਾਈ (2018) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 422 : [2018] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 103; ਸਚਿੰਦਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਅਨਜ (1998) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 493 : [1998] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 492 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁਲ ਅਜੀਜ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1968 ਮਦ. 79; ਰੀ ਵੀ.ਵੀ.ਐਲ. ਨਰਸਿਮਹਾਮੂਰਤੀ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਮਦ 237 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

2005 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 708 ਫੈਸਲਾ ਪੈਰਾ 4

1996 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 70 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 7

1971 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 834 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 10

1962 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 812 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 11

1964 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 957 ਫੈਸਲਾ ਪੈਰਾ 14

1966 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 493 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 15

1966 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 552 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 16

1967 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 828 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 17

ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1968 ਮਦ. 79 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 20

1995 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 996 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 21

2009 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 922 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 29

2013 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 545 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 29 ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇਨੀ

[2013] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 208 ਪੈਰਾ 29 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2018] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 103 ਪੈਰਾ 29 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2015) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 729 ਪੈਰਾ 31 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 643 ਪੈਰਾ 32 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1998] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 492 ਪੈਰਾ 33 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1953] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 836 ਪੈਰਾ 43 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[1981] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 695 ਪੈਰਾ 44 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਮੈਡ 237 ਪੈਰਾ 44 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2009] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 872 ਪੈਰਾ 47 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2009] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1254 ਪੈਰਾ 49 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2009] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 124 ਪੈਰਾ 50 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 546-550 ਦਾ 2017.

22.11.2013 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਗੋਆ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿਟ ਪਿਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 65, 66, 69, 70 ਅਤੇ 73 ਦੇ 2013 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਈ. ਦਾਇਸ, ਪਰਿਜਾਤ ਸਿਨਹਾ, ਮਿਸ. ਰੇਸ਼ਮੀ ਰੇਆ ਸਿਨਹਾ, ਦੇਵੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਰੁਦਰ ਦੱਤਾ, ਯੋਗੇਸ਼ ਨਾਡਕਰਨੀ, ਏ. ਰਾਘੁਨਾਥ, ਮਿਸ. ਰੁਚਿਰਾ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼ਿਸ਼ਿਰ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਰ. ਐਫ. ਨਾਰੀਮਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 11.08.2009 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੋ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰੀ ਗੋਆ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 (“ਸੀਆਰਪੀਸੀ”) ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ

ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (“ਆਈਪੀਸੀ”) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਅਤੇ 192 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

2. ਉਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਵੀ.ਜੀ. ਕੁਏਨਿਮ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਪਰਾਈਟਰੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਗੋਆ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਅਯਸਕ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ, ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਹਨ ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਐਮ/ਐਸ ਵੀ.ਜੀ. ਕੁਏਨਿਮ ਦੇ ਸਹ-ਮਾਲਕ ਹਨ, ਉਕਤ ਵੀ.ਜੀ. ਕੁਏਨਿਮ 20.07.2007 ਨੂੰ ਦਿਵੰਗਤ ਹੋ ਗਏ। ਐਮ/ਐਸ ਵੀ.ਜੀ. ਕੁਏਨਿਮ ਨੇ ਸਾਲ 1990 ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੰਬੰਧ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਐਮ/ਐਸ ਵੀ. ਜੀ. ਕੁਏਨਿਮ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਬਚੋਲਿਮ ਦੀ ਸਿਵਿਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 7, 8, 14 ਅਤੇ 21 ਦੇ 2000/ਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇੱਕ ਪੰਜਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1/2003/ਏ, ਦਿਵੰਗਤ ਵੀ. ਜੀ. ਕੁਏਨਿਮ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ 01.10.2007 ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਕਾਊਂਟਰ ਦਾਅਵੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ।

3. ਪੰਜਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ/ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਖਾਤਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। 01.10.2009 ਨੂੰ ਦੋ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਾਲ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਧੂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ-ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰੀ ਗੋਆ ਵਿੱਚ ਪਨਾਜੀ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਬਿਚੋਲਿਮ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

4. ਉਕਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਿਆਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 09.05.2011 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ. ਬਨਾਮ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮਾਰਵਾਹ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ. (2005) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 370 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕੰਮ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ 13.10.2011 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲੇ ਦੋ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191, 192 ਅਤੇ 193 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

5. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੇ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੁਧਾਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਾਰ ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਤੋਂ 193 ਅਧੀਨ ਅਕੇਲੇ ਅਪਰਾਧ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਡ੍ਰਿਲ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। 08.10.2012 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ-ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਸੁਧਾਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇਨੀ [ਆਰ. ਐਫ. ਨਰੀਮਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 463, 464, 465, 467, 468, 469, 471, 474, 475 ਅਤੇ 477-ਏ ਅਧੀਨ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ, ਮਾਪੂਸਾ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 05.03.2013 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਅਧੀਨ ਰੁਕਾਵਟ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਅਧੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਧਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਜੋ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੂਜੀ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ

ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

6. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 22.11.2013 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਤੀਜਨਕ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

7. ਸ੍ਰੀ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਸਾਨੂੰ 11.08.2009 ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੈ ਗਏ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਣ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਕਮ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਭਾਵ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1/2003/ਏ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 01.10.2007 ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਏਹਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਸੁਧਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ "ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ" ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣਗੇ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਉਪਰੋਕਤ) 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਖਾਤਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਦਿ ਜੋ ਜਾਲੀ ਬਣਾਈ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਲਈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਲੀ ਬਣਾਈ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਲਤ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇਸੇ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਸਮੀਤਾ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੇ ਅਨਿਆਇ ਪਾਈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਤੀਜਨਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (1996) 3 ਐਸਸੀਸੀ 533, ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾ

8. ਸ੍ਰੀ ਯੋਗੇਸ਼ ਨਾਡਕਰਨੀ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਹਨ, ਲੰਬਿਤ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 195 ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਧਾਰਾ 340 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜੋ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੂਜੀ) ਅਧੀਨ ਹੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਪਹਿਲੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਸ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਸਨ, ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 463 ਅਤੇ 464 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਸ, ਭਾਵੇਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹੋਣ, ਉਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਸ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਸ ਇੱਕਲੇ ਮਾਲਕਾਨਾ ਹੱਕ ਦੇ ਲੈਟਰਹੈੱਡ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਅਤੇ ਦਸਤਖਤ ਉਸ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 195 ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇਨੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਨਾਲ। ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਵਾਬੀ-ਹਲਫਨਾਮਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬਾਅਦ ਵਿਚਲਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇਣ ਲਈ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਮਗਰੀ ਸੀ,

ਜਾਂ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਅਤੇ 192 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਕੇਵਲ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਤੋਂ 193 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 195 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਹ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਦਰਸਾਏ ਜੋ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ।

9. ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ

“190. ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣਾ।—(1) ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕਲਾਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ—

(ਅ) ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲੇ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ;

(ਬੀ) ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ;

(ਸੀ) ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ, ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੂਜੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਹਨ।”

“195. ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਅਵਹੇਲਨਾ, ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ।—(1) ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ—

(ਏ) (i) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (45 ਦਾ 1860) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 172 ਤੋਂ 188 (ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ) ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ, ਜਾਂ

(ii) ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਕਮਿਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ, ਜਾਂ

(iii) ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸੀ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ,

ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧੀਨ ਹੈ;

(ਬੀ) (i) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (45 ਦਾ 1860) ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ, ਨਾਮਤ:, ਧਾਰਾਵਾਂ 193 ਤੋਂ 196 (ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ), 199, 200, 205 ਤੋਂ 211 (ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ) ਅਤੇ 228, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ, ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ

(ii) ਧਾਰਾ 463 ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ, ਜਾਂ ਧਾਰਾ 471, ਧਾਰਾ 475 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 476 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ, ਉਸ ਸੰਹਿਤਾ ਦਾ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ

(iii) ਉਪ-ਧਾਰਾ (i) ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ii) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਿਟ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਕਮਿਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ,

ਸਿਰਫ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧੀਨ ਹੈ।

(2) ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਇੰਸਟੈਂਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ, ਸ਼ਬਦ "ਅਦਾਲਤ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਿਵਲ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਦਾਲਤ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ, ਸੂਬਾਈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

(4) ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਪਹਿਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਪੀਲਯੋਗ ਫੈਸਲਿਆਂ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਧਾਰਣ ਮੂਲ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ—

(ਅ) ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਘੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲਤ ਅਦਾਲਤ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

(ਬ) ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਾਂ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿਵਲ ਜਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ ਉਸ ਕੇਸ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

(ਡੀ) ਅਜਿਹੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲੈਣਾ, ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਗੈਰ-ਜਮਾਨਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣਾ; ਅਤੇ

(ਈ) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੰਧਨਯੋਗ ਕਰਨਾ।

(2) ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਸਬੰਧੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਸਬੰਧੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਪਿਛਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 195 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(3) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ,—

(a) ਜਿਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ;NONE NONE

(b) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।NONE NONE

(4) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ, "ਅਦਾਲਤ" ਦਾ ਅਰਥ ਧਾਰਾ 195 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਰਥ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ।

341. ਅਪੀਲ।—(1) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੇ ਧਾਰਾ 340 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਪਿਛਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 195 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਬੰਧਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਪਿਛਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 340 ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

(2) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਧਾਰਾ 340 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼, ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।"

"343. ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।—(1) ਜਿਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 340 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 341 ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ, ਅਧਿਆਇ XV ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਮਰਜੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇ।

(2) ਜੇਕਰ ਇਹ ਗੱਲ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਿ ਇਕ ਅਪੀਲ ਉਸ ਨਿਰਣੈ ਖਿਲਾਫ ਲੰਬਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਨਿਆਯਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਾਮਲਾ ਉੱਠਿਆ ਹੈ, ਉਹ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।"

ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.

"24. "ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ"।—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕੰਮ "ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ" ਕਰਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

"25. "ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ"।—ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ।"

“191. ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ।—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ, ਕਸਮ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੱਚ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੱਧ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਧ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਝੂਠਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ 1।—ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਮੌਖਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਵਿਆਖਿਆ 2।—ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਾਰੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

“192. ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਰਿਕਾਰਡ, ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ, ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਨਿਆਯਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਧਿਆਸਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ, ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ, ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ “ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ” ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

193. ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਸਜ਼ਾ।—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ 1.—ਕੋਰਟ-ਮਾਰਸ਼ਲ ਅੱਗੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ 2.—ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਜਾਂਚ, ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪੜਾਅ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ।”

“196. ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੱਚਾ ਜਾਂ ਅਸਲ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਝੂਠਾ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਝੂਠੇ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ।”

“463. ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ।—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਈ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਹੱਕ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕਰਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

464. ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣਾ।—ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਪਹਿਲਾਂ।—ਜੋ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ—

(a). ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ, (b).ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ

(c)ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਹਸਤਾਖਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ, ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ, ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ, ਨਿਭਾਈ,

(d).ਭੇਜੀ ਜਾਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ, ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ, ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ, ਨਿਭਾਈ ਜਾਂ ਲਗਾਈ ਗਈ; ਜਾਂ

ਦੂਜਾ.—ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ, ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ, ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਬਣਾਇਆ, ਨਿਭਾਇਆ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਸਿਗਨੇਚਰ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਖੁਦ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੀਵਿਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ;

ਤੀਜਾ.—ਜੋ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਸਾਈਨ ਕਰਨ, ਮੋਹਰ ਲਗਾਉਣ, ਨਿਭਾਉਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਸਿਗਨੇਚਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਈਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਥਿਰਤਾ ਜਾਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ, ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ, ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਜਾਂ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਵਿਆਖਿਆ 1.—ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਾਈਨ ਕਰਨਾ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਵਿਆਖਿਆ 2.—ਕਿਸੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਸਲ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ 3.—ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, "ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਸਿਗਨੇਚਰ ਲਾਉਣ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਐਕਟ, 2000 (21 ਦੇ 2000) ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਰਥ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

10. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 190 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤਿੰਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ: (ਅ) ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ; (ਬ) ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ; ਅਤੇ (ਸੀ) ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ, ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਹੀ ਸੰਜੋਗ ਲਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪ-ਖੰਡ (1)(ਅ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਉਪ-ਖੰਡ (1)(ਬ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ "ਅਦਾਲਤ" ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ।ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਟੇਲ ਲਾਲਜੀ ਭਾਈ ਸੋਮਭਾਈ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ (1971) 2 ਐਸਸੀਸੀ 376, ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

> "7. ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 476 ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧੀਨ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਲਗਦਾ

ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਸਮਝਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਲਕੇ, ਤੰਗ ਜਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹੋਣ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜਾਂ ਕਿ ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਜੋਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੁਆਰਾ ਮਲੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਇਕਲੌਤੀ ਪਾਰਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਖਮੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਨਿੱਜੀ ਪਾਰਟੀ ਨਿਸਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 190 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਨਿੱਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਮਾਨਿਆ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵਾਂਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੀ, ਨਿੱਜੀ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਨੇੜਤਾ ਵਾਲਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਆਪਣੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟ ਕਰਨ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਸੰਤੋਖਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਸਕੇ।"

11. ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 190 ਅਧੀਨ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਣ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇਨੀ [ਆਰ. ਐਫ. ਨਰੀਮਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.]ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1962) ਸੁਪ. 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 812 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਪੰਨਾ 815 ਤੇ):

"ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਬੰਧਤ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੇ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇਗੀ, ਸਾਫ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 195 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਸੀਜ਼ਨ ਲੈਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਸਰਬਸੰਮਤ ਰੋਕ ਹੈ।"

12. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 340 ਅਧੀਨ, ਸੈਕਸ਼ਨ 195 ਦੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 195(1)(ਬੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ ਖੁਦ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 341 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 341 ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪੀਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 340 ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 341(2) ਅਧੀਨ, ਅਪੀਲੀ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ – ਵੇਖੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 343(1)।

13. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਗਾਹਕ, ਜਾਅਲੀਵਾੜ ਦੇ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਅਲੀਵਾੜ

ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਥੇ ਉਲਲੇਖਿਤ ਦੋ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਧਰੋਹਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਚੁਣਨਾ ਪਵੇਗਾ - "ਯਿਨ" ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ "ਯਾਂਗ" ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

14. ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (1964) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 957, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ 5-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 192 ਅਤੇ 193 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਗਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ "ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ" ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਇਆ (ਪੰਨਾ 962-963 'ਤੇ):

"ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 193 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਅਤੇ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 463 ਅਤੇ 464 ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਗ ਸਾਂਝੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਧਾਰਾ 463 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 192 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ — ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਲਈ — ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਾਲਤ ਜਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਿਸੇ ਨਿਆਂਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਧਿਆਸਤਾ ਅੱਗੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਲਈ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 479-ਏ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 471 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਕਦੇ ਵੀ ਧਾਰਾ 479-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਆਂਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 476 ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

15. ਡਾ. ਐਸ. ਦੱਤ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (1966) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 493, ਸਵਾਲ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ (ਅਰਥਾਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇਨੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ) ਜਿਸ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਡਨ ਦੇ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਕਾਲਜ ਆਫ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨੋਲੋਜੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਕੋਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 195 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਲਈ ਡਾ.ਦੱਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੈਕਸ਼ਨ 193 ਅਧੀਨ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੀ ਰੱਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਡਾ.ਦੱਤ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 465, 466 ਅਤੇ 471 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਡਿਪਲੋਮਾ ਜਾਅਲੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਡਾ. ਦੱਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ "ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾੜੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ" ਵਰਤਿਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਜੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 191 ਤੋਂ 193 ਜਾਂ 196 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 463 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ "ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ"ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ। ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋ ਸੈਟਾਂ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"ਦੋ ਗਰੁੱਪਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 465 ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 471 ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 193 ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 196

ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮੂਲ ਬਾਤ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਬਾਤ ਝੂਠੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਰਾਏ ਬਣਾ ਸਕੇ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 471 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤੋਂ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 196 ਤਾਂ ਤਬ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਵੇ। ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਚੈਪਟਰ XI ਅਤੇ ਚੈਪਟਰ XVIII ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਡਾ ਦੱਤ ਦੇ ਸਾਬਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਚੈਪਟਰ XI ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 192 ਵਿੱਚ "ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ" ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਦ੍ਧ□ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਡਾ ਦੱਤ ਨੇ ਝੂਠਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਇਸ 'ਤੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਗਲਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਹੈ। ਡਾ ਦੱਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਵਜੋਂ ਝੂਠਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਨ। ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ ਜੇ ਮੌਕਾ ਆਉ

(ਪੰਨਾ 499-500)

"ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਦੱਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 192 ਅਤੇ 196 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇ ਡਾ. ਦੱਤ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 193 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਸਪੱਸਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 196 ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।"

(ਪੰਨਾ 501)

"ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਡਾ. ਦੱਤ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਧਾਰਾ 471 ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਧਾਰਾ 196 ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਜਾਲ ਹੋਰ ਵਿਆਪਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 196 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾਵਾਂ 465/471 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲੋਂ ਕਹੀਂ ਜਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਮਿਸਟਰ ਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਚੁਣਨਾ ਜੋ ਦੰਡ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 196 ਅਧੀਨ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਘੱਟ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਡਾ. ਦੱਤ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰਾਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾਵਾਂ 465/471 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾ. ਦੱਤ ਖਿਲਾਫ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਭਿਯੋਗ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।"

(ਪੰਨਾ 503-504)

16. ਬਾਬਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ ਬਨਾਮ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ. (1966) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 552 ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਝੂਠੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇਣਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਜਾਂ 192 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 199 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 479-ਏ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ (ਪੰਨਾ 555-556 'ਤੇ):

"ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਕੀ ਝੂਠੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇਣਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 199 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜਾਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਜਾਂ 192 ਅਧੀਨ? ਜੇ ਇਹ ਆਖਰੀ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਭਿਯੋਗ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਧਾਰਾ 199 ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸੌਂਹ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਧਿਆ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 191 ਸੌਂਹ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 192 ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 191, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੱਚ ਦੱਸਣ ਲਈ ਸੌਂਹ ਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਸੌਂਹ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 192 ਅਧੀਨ ਵੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਹਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਰੀਚਹਨ ਕੁਏਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191/192 ਦੇ ਬਜਾਏ ਧਾਰਾ 199 ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਧੀਨ ਆਇਆ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ।

ਧਾਰਾ 479-ਏ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਵਲ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਰਦੇ ਹਨ: (i) ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਜਾਂ (ii) ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਹੋ ਸਕੇ। ਪਹਿਲਾ ਧਾਰਾ 191/193 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸ ਅਧੀਨ 192/193 ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 479-ਏ ਅਧੀਨ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 479-ਏ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ, ਧਾਰਾ 476 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 479-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

17. ਕਮਲਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰੀ ਨਾਥ ਸਿੰਘ (1967) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 828 ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸਵਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਧਾਰਾ 192 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਧਾਰਾ 218 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 192 ਅਤੇ 193 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ (ਪੰਨਾ 829-830 'ਤੇ) ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 218 ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ। ਧਾਰਾ 193 ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 191 ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 192 ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ। ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 191 ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਕੋਈ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ, ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਆਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਧਾਰਾ 218 ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਝੂਠਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ।

18. ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 192 ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 218 ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਹੈ ਝੂਠਾ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਣਬੁ

“ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਹਿਲਮਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧੀਨ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ 9 ਨਵੰਬਰ, 1962 ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਸ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 4 ਦਸੰਬਰ, 1962 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 192 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 192 ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 192 ਅਹਿਲਮਦ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰੀ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਥਿਤ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਵਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 218 ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 192 ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(b) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰ ਉੱਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅਹਿਲਮਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧੀਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਝੂਠੀ ਦਰਜ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਕੇਵਲ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਨਿਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਸ ਲਈ ਅਯੋਗ ਸੀ।”

19. ਇਸ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੂਜੀ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 191 ਤੋਂ 193 ਤੱਕ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਧਾਰਾਵਾਂ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੋ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ ਵੀ

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

20. "ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ" ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਮਦਰਾਸ ਵਿੱਚ v. ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐੱਸ., ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1968 ਮੈਡ. 79, ਸਮੀਕਰਨ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 57(1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ "ਸਬੰਧਤ" ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“8. ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜ, (ਕੈਲਾਸਮ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ), ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਦੂਜੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵੀ ਐਸ. 57(1) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾਮਲੀ, “ਹਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ” ਸਹੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ “ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ” ਜਾਂ “ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ” ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜੋ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਦੋਵੇਂ ਅਰਥ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੀਮਾਬੱਧ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇਨੀ [ਆਰ. ਐਫ. ਨਰੀਮਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਨਿਆਇਕ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੰਪਾਗਨੀ ਫਿਨਾਂਸੀਸ ਡਾਬ ਪੈਸਿਫਿਕ ਬਨਾਮ ਪੇਰੂਵੀਅਨ ਗੁਆਨੋ ਕੋ, ਇਸ ਖਾਸ ਪਹਿਲੂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਬ੍ਰੈਟ, ਐਲ.ਜੇ., ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ, 1875 ਦੇ ਓ. 31, ਆਰ. 12 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮਗਰੀ”। ਬ੍ਰੈਟ, ਐਲ.ਜੇ., ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਪਰੋਕਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜ ਅਨੁਸਾਰ ਟੈਸਟ ਇਹ ਸੀ (ਪੰਨਾ 63 'ਤੇ):

“...ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹਲਫਨਾਮਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।""

21. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਨਸੁਖਲਾਲ ਧਨਰਾਜ ਜੈਨ ਅਤੇ ਓਰਸ. ਇਤਿਆਦੀ ਬਨਾਮ ਏਕਨਾਥ ਵਿਥਲ ਓਗਲੇ ਇਤਿਆਦੀ., (1995) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 665, ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਸੀਡੈਂਸੀ ਸਮਾਲ ਕਾਰਨ ਕੋਰਟਸ ਐਕਟ, 1882 ਦੀ ਧਾਰਾ 41(1) ਅਧੀਨ “ਲਾਇਸੈਂਸਰ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ...ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ” ਦੀ ਅਭਿਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਆਈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“14...‘ਸਬੰਧਤ’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਪਲੇਠੀ-ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਤੋਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜੋ ਪਲੇਠੀ ਦੇ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਜਬਰੀ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਕਥਿਤ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਯਤਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 41(1) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ “ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ” ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ।

xxx xxxxxx

16. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਲ ਕਾਰਨ ਕੋਰਟਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41(1) ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ “ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ” ਫਰੇਜ਼ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਬਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਥਾਈ ਰੋਕ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹੇ ਗਏ ਫਰੇਜ਼ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਨਤੀਜਤਨ, ਵਿਚਾਰਧੀਨ ਪਲੇਠਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਧਾਰਾ 41(1) ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਅਟਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸਮਾਲ ਕਾਰਨ ਕੋਰਟ, ਬੰਬਈ ਦੇ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਟੀ ਸਿਵਿਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।"

22. ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਦੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਧਾਰਾ 463 ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 471, 475 ਜਾਂ 476 ਅਧੀਨ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੰਡਨੀਯ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਸ਼ਬਦ "ਜਾਂ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ", ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਸਟੋਡੀਅਾ ਲੇਜਿਸ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਇਹ ਵਿਭੇਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਨੀਂਹ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਉਪਰੋਕਤ)।

23. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਕਾਰਨ ਇੱਕ 5-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"2. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਏ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਕਾਰਨ, ਜੋ ਕਿ ਹਰੇਕ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ [(1996) 3 SCC 533] ਅਤੇ ਸਚਿਦਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ [(1998) 2 SCC 493] ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ "ਸੀਆਰਪੀਸੀ") ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

24. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ii) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 195(1)(ਏ) ਅਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ 195(1)(ਬੀ)(i), ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"10. ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 195 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਿੰਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਪਬੰਧਾਂ (ਏ), (ਬੀ)(ਆਈ) ਅਤੇ (ਬੀ)(ਦੋ) ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹਨ (1) ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਅਵਹੇਲਨਾ, (2) ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਨਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ, ਅਤੇ (3) ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਪਰਾਧ। ਉਪਬੰਧ (ਏ) ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 172 ਤੋਂ 188 ਤੱਕ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧਿਆਇ X ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ — "ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਅਵਹੇਲਨਾ ਦੇ ਬਾਰੇ"। ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਪਬੰਧ (ਬੀ)(ਦੋ) ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧਿਆਇ XI ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ — "ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਨਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ"। ਇਸ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਅਪਰਾਧ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ (ਧਾਰਾਵਾਂ 205 ਅਤੇ 211 ਆਈਪੀਸੀ) ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਦੋ ਉਪਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਜਾਂ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ, ਉਪਬੰਧ (ਬੀ)(ਦੋ) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ" ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦ

25. ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1973 ਦੇ ਅਧਿਆਇ XXVI ਦੇ ਅਧਿਆਇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 340 ਅਤੇ 341 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਸਿਰਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ "ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ", ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 195(1)(b)(ii) ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਅਪਰਾਧ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1898 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 195(1)(c) ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1973 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 195(1)(b)(ii) ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਝਾਇਆ:

"19. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ" ਜੋ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਸੀ) ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੂਜੀ) ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਟਾਏ ਗਏ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 15.39 ਵਿੱਚ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"15.39. ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਆਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਰਿਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਦਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਨੀ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਉਤਨਾ ਹੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਸਤਾਰ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਦਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੋਵੇਗਾ।"

20. ਚੂੰਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਸੀ) ਵਿੱਚ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮਿਟਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਆਖਿਆ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।"

26. ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਧਾਰਾ 190 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਮਾਨਿਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 195 ਅਧੀਨ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਸਰਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 21 ਨੂੰ ਵੇਖੋ)। ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਨਕਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਗਣ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਕਲੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਕਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਪਾਯ ਦੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਹੈ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 23 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

"23. ਸੈਕਸ਼ਨ 340 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 195(1)(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ "ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ"। ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਰਸ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 195(1)(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਕਲੀ ਜਾਂ ਨਕਲੀ

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕ

"27. ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 25 ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮੰਨੀ ਗਈ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:

"25. ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੂਜਾ) ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰੁਕਾਵਟ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸਿੰਘ [(1998) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 493] ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਜਾਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਵਲ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਫਾਇਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਨਿਜੀ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤ, ਜਿਥੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਫਾਇਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਖੁਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬਾ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋਵੇਗੀ।"

28. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਅਸੰਭਵ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 26 ਅਤੇ 27)। ਅਦਾਲਤ, ਜੋ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਵਸੀਅਤ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਅਲੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨਿਕਾਲਿਆ:

“33. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸਿੰਘ [(1998) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 493] ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 195(1)(b)(ii) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਦ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਸਟੋਡੀਆ ਵਿੱਚ ਸੀ।

34. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 195(1)(b)(ii) ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 195(1)(b)(ii) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰੁਕਾਵਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

29. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਾਮਲੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 195(1)(b)(ii) ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਸਦੀ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਸਟੋਡੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਈ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਦੇਖੋ ਮਹੇਸ਼ ਚੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ ਅਤੇ ਓਰਸ.(2009) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 519 (ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 21-23 'ਤੇ); ਸੀ.ਪੀ. ਸੁਭਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਚੈਨਈ ਅਤੇ ਓਰਸ. (2013) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 559 (ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 12 ਅਤੇ 13 'ਤੇ); ਕਿਸ਼ੋਰਭਾਈ ਗਾਂਧੂਭਾਈ ਪੇਠਾਨੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਅਨ੍ਰ. (2014) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 539 (ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 14 ਅਤੇ 15) ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂ ਚੰਦਰੂ ਗਾਓਂਕਰ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਐਮ. ਦੇਸਾਈ (2018) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 422 (ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 14 ਅਤੇ 17)।

30. ਪਰੰਤੂ, ਸ੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੇਖੌਫ ਕਿ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹੀ ਤਰਕ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਇੱਕ) ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਉਪਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਰ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੈ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦੂਜੇ, ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਨੁਪਾਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਇੱਕ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

31. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੈਲਾਸ਼ ਮੰਗਲ ਬਨਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ (2015) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 729 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਅਤੇ 419 ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਦੇ ਹਿਰਾਸਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ:

“9. ਧਾਰਾ 193 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਦਿਆਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪੀਠ ਵਿੱਚ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਬਨਾਮ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮਾਰਵਾਹ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪੀਠ ਨੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਗਿਣੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।” ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

10. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਝੂਠੀ ਹਲਫਨਾਮਾ ਜੋ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 193 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।"

32. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਨਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2019) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 318 ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਝੂਠੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤਿਆਰ/ਜਾਲੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਜੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨਿਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“13. ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 195 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1)(ਬੀ) ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ:

(i) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਧਾਰਾਵਾਂ 193 ਤੋਂ 196 (ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ), 199, 200, 205 ਤੋਂ 211

(ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ) ਅਤੇ 228 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ,

(ii) ਧਾਰਾ 463 ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 471, ਧਾਰਾ 475 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 476 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਹੈ। [ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੂਜਾ)].

14. ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਪਹਿਲਾ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੂਜਾ) ਅਧੀਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਜਦਕਿ, ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ।

15. ਧਾਰਾ 195 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਇੱਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 340 ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਤੀਜ ਜਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

xxx xxxxxx

17. ਧਾਰਾ 340 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਭਿਯੋਗ ਸਿਰਫ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਕਸਟੋਡੀਆ ਲੇਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਕੇਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਖਿਲਾਫ।

xxx xxxxxx

21. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਯਾਨੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਆਈ) ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 340 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਆਮ ਧਾਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਖਾਸ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਆਈ) ਅਤੇ (ਦੋ) ਨਾਲ ਹੈ।

22. ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸਿੰਘ [(1998) 2 ਐਸਸੀਸੀ 493] ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੋ) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਾਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 497 & 501, ਪੈਰਾ 6 & 23)

“6. ਧਾਰਾ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਦੋ ਮੁੱਖ ਪੋਸਟੁਲੇਟਸ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉੱਥੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਬਾਰ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ (ਇਹ ਧਾਰਾ 463 ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 471, 475 ਅਤੇ 476 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ

ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਸਟੋਡੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਸਦਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸਾਰਾ ਫਰਕ

***

23. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੂਜੀ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰੋਕ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿੱਥੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

23. ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੂਜੀ) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਪਹਿਲੀ) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦੂਜੀ) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

24. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਪਹਿਲੀ) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 193 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

33. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਪਹਿਲੀ) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ), ਜਿਸ ਨੇ ਸਚਿਦਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ (1998) 2 ਐਸਸੀਸੀ 493, ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਗਣ ਬਾਹਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191/192 ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਪਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ।

34. ਇਸ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 11.08.2019 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:

"3. ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਰ/ਵ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, (ਇਸਨੂੰ ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ "ਕਹਿਲਾਈ ਕੋਡ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਅਤੇ 193 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।(ਇਸਨੂੰ "ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਚੋਲਿਮ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਬੰਧੀ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਪਲ. ਸਿਵਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 7/2000/ ਏ, 8/2000/ਏ, 14/2000/ਏ, 21/2000/ਏ (ਪਹਿਲੇ 4 ਸੂਟ) ਅਤੇ 1/2003/ਏ (5ਵਾਂ ਸੂਟ, ਜੋ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ)। ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਹੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲੀ/ਮਨਘੜਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ

ਸਾਰੇ ਸੂਟ/ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਨ।"

35. ਫਿਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਸੂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ/ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਝੂਠੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:

"14. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਝੂਠੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਝੂਠਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸੱਚਾ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 4 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ 2 ਨੇ ਝੂਠਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਸ਼ੀ 2 ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ, ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਜਾਂ ਝੂਠੇ ਬਿਆਨ ਬਿਚੋਲਿਮ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਿੰਦੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਗਲਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

36. ਫਰਜ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੇਰਵੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"(f) ਪੰਜ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੁਝ ਫਰਜ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਕਿ 3.09.1998 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲਾ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਬਿਆਨ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕ੍ਰਾਸ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਜ਼ੈਰਾਕਸ ਕਾਪੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਪੇਜ 2 ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅਗਲੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਜ਼ੈਰਾਕਸ ਕਾਪੀ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਮੂਲ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਟਿੱਪਣੀ ਫਾੜੀ/ਗੁੰਮ ਸੀ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਦਕਿ ਪਹਿਲੇ 4 ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਰ ਵੀ.ਜੀ. ਕੁਏਨਿਮ ਵੱਲੋਂ 10.02.2003 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 38 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੇਜ ਇੱਕ ਦੇ ਫਾੜੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਮੇਰੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਆਰੰਭਿਕ ਅੱਖਰ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਜ 2 ਦੇ ਫਾੜੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ ਸਨ "ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਪਾਈ ਗਈ" ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਵਿਕਾਸ ਨਾਇਕ ਦੇ ਆਰੰਭਿਕ ਅੱਖਰ ਸਨ ਜੋ ਮੇਰੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਕਤ ਹਿੱਸਾ ਕਿਵੇਂ ਫਾੜਿਆ ਗਿਆ"

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਫਰਜ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 192 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਹੋਵੇਗਾ।

g) ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਮਣਿਪੁਲੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਤਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਮੁਨਾਫਾ ਅਤੇ ਘਾਟਾ ਖਾਤਾ, ਬੈਲੈਂਸ ਸ਼ੀਟ ਆਦਿ ਵਿੱਚ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 7/2000/ਏ ਅਤੇ 8/2000/ਏ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਉਂਟਰਕਲੇਮ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਫਰਜ਼ੀਵਾੜੇ/ਮਣਿਪੁਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 31.03.2000 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਡਿਟ ਕੀਤੀਆਂ ਖਾਤਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾੜੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

h)ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪਸੀ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਤਾ 09.03.2000 ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹੀ ਆਪਸੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਤਾ 09.03.2000 ਅਤੇ 31.03.2000 ਨੂੰ ਯਾਨੀ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਕ੍ਰਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਤਮਕ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਲੈਜਰ ਖਾਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ।"

37. ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਦਾਸ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“ਇਸ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇ ਕਿ:

(a) ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾ ਦਰਜ ਕਰੋ;

(b) ਇਸ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰੋ;

(c) ਇਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੋ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ;

(d) ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਲਵੋ, ਜਾਂ ਜੇ ਦੋਸ਼ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜੋ; ਅਤੇ

(e) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੰਧਨਯੋਗ ਕਰੋ।”

38. ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਂਗ, ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 340 ਅਤੇ 195 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

“3. ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ, 1973, (ਇਸਨੂੰ ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ “ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕੋਡ”) ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 192 ਅਤੇ 193 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। (ਇਸਨੂੰ ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ “ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ” ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਚੋਲਿਮ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 7/2000/ਏ, 8/2000/ਏ, 14/2000/ਏ, 21/2000/ਏ (ਪਹਿਲੇ 4 ਮੁਕੱਦਮੇ) ਅਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1/2003/ਏ (ਪੰਜਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਜੋ ਗਵਾਹੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ) ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲੀ ਜਾਂ ਮਨੋਰਥ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਨ।

a) 09.03.2000 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ ਜਾਅਲੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਰਕਮ 1,88,27796/- ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ 09.03.2000 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕਵਰ ਹੇਠ ਭੇਜੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਐਕਸ਼ਿਬਿਟ-ਸੀ ਕੋਲੀ ਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੈ।

b) ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ ਮਿਤੀ 09.03.2000 ਲਈ ਰੁਪਏ 1,88,27,796/- ਜੋ ਕਿ (a) ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਿਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 7/2000/ਏ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਉਂਟਰਕਲੇਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਜੋ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ 10.03.2000 ਨੂੰ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ-ਏ ਵਿੱਚ ਜੋੜੇ ਗਏ ਮੈਨੂਪੁਲੇਟਡ ਲੈਜ਼ਰ ਐਕਸਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਿਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1/2003/ਏ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਥੇ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ-ਐਫ ਕੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

c) ਨਕਲੀ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ ਮਿਤੀ 31.03.2000 ਲਈ ਰੁਪਏ 76,19,869/- ਨਾਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟਸ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ 4.07.2000 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕਵਰ ਹੇਠ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਜੋੜੇ ਗਏ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ - ਡੀ ਕੋਲੀ ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੈ।

d) ਨਕਲੀ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ ਮਿਤੀ 31.03.2000 ਲਈ ਰੁਪਏ 29,081/- ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਉਸੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕਵਰ ਹੇਠ ਭੇਜਿਆ

ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ 04.07.2000 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ-ਡੀ ਕੋਲੀ ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੈ।

e) ਉਪਰੋਕਤ (c) ਅਤੇ (d) ਵਿੱਚ ਕਿਹੇ ਗਏ 2 ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਸ ਲਈ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਰੁਪਏ 76,48,950/- ਹੈ, ਜੋ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਿਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 8/2000/ਏ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਉਂਟਰਕਲੇਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਜੋ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਸ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਕਾਉਂਟਰਕਲੇਮ ਵਿੱਚ 04.07.2000 ਨੂੰ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ: ਬੀ ਵਿੱਚ ਜੋੜੇ ਗਏ ਮੈਨੂਪੁਲੇਟਡ ਲੈਜ਼ਰ ਐਕਸਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਿਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1/2003/ਏ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਥੇ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ-ਜੇ ਕੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਜੋ ਵੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਰੇ। ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ (ਅ) ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ (ਬੀ) ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ (ਸੀ) ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ (ਡੀ) ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਠੀਕ ਸਮਝੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਅਤੇ 196 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।"

39. ਫਿਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਝੂਠੇ ਹਲਫਨਾਮੇ/ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ: ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇਨੀ [ਆਰ. ਐਫ. ਨਰੀਮਾਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

"ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ 5 ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਿਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 7/2000/ਏ, 14/2000/ਏ, 21/2000/ਏ ਅਤੇ 1/2003/ਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਿਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 7/2000/ ਅਤੇ 8/2000/ਏ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

(i) 09.03.2000 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਜੋੜੇ ਗਏ ਅਤੇ ਲੈਜਰ ਖਾਤਾ ਨੂੰ ਮਣਿਪੁਲੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫੀ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ ਰੁਪਏ 1,88,27,796/- ਦੀ ਰਕਮ ਮੰਗੀ ਜੋ ਕਿ ਐਕਸਿਬਿਟ-ਸੀ ਕੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

(ii) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੰਬਰ.1 ਦੇ ਖਾਤੇ ਦਾ ਲੈਜਰ ਅਰਕਾਈਵ ਮਣਿਪੁਲੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀਆਂ ਆਡਿਟ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੰਬਰ.1 ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਿਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 7/2000/ਏ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਿਲਾਫੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਖਿਲਾਫੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 10.03.2000 ਨੂੰ ਐਕਸਿਬਿਟ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਸਿਬਿਟ-ਐਫ ਕੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

(iii) 31 ਮਾਰਚ, 2000 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਜੋੜੇ ਗਏ ਅਤੇ ਲੈਜਰ ਖਾਤਾ ਨੂੰ ਮਣਿਪੁਲੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫੀ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ ਰੁਪਏ 76, 19,869/- ਦੀ ਰਕਮ ਮੰਗੀ ਜੋ ਕਿ 04.07.2000 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕਵਰ ਹੇਠ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਸਿਬਿਟ-ਡੀ ਕੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

(iv) 31 ਮਾਰਚ, 2000 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਜੋੜੇ ਗਏ ਅਤੇ ਲੈਜਰ ਖਾਤਾ ਨੂੰ ਮਣਿਪੁਲੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫੀ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ ਰੁਪਏ 29,081/- ਦੀ ਰਕਮ ਮੰਗੀ ਜੋ ਕਿ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ 04.07.2000 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕਵਰ ਹੇਠ

ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਸਿਬਿਟ-ਡੀ ਕੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

(v) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੰਬਰ.2 ਦੇ ਖਾਤੇ ਦਾ ਲੈਜਰ ਅਰਕਾਈਵ ਮਣਿਪੁਲੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀਆਂ ਆਡਿਟ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੰਬਰ.2 ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਿਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 8/2000/ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਿਲਾਫੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਖਿਲਾਫੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 04.07.2000 ਨੂੰ ਐਕਸਿਬਿਟ 'ਬੀ' ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਸਿਬਿਟ-ਜੇ ਕੋਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ, ਮੁਨਾਫਾ ਅਤੇ ਘਾਟਾ ਖਾਤਾ, ਬੈਲੈਂਸ ਸ਼ੀਟ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮਣਿਪੁਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਅਤੇ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੰਜਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਿਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 1/2003/ਏ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਆਡਿਟ ਕੀਤਾ ਮੁਨਾਫਾ ਅਤੇ ਘਾਟਾ ਖਾਤਾ ਅਤੇ ਬੈਲੈਂਸ ਸ਼ੀਟ ਦੀ ਕਾਪੀ 31/03/2000 ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਬੰਧਾਂ, ਟੈਕਸ ਆਡਿਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਡਿਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਰਥਨ ਲੈਜਰ ਖਾਤੇ, ਜਰਨਲ ਵਾਊਚਰ ਆਦਿ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਮਾਲਕ ਵੀ. ਜੀ. ਕੁਏਨਿਮ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਪੰਜਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਜੋ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਿਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 1/2003/ਏ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਿਲ ਸੂਟਾਂ ਨੰਬਰ 7/2000/ਏ ਅਤੇ 8/2000/ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਖਿਲਾਫ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਿਲਾਫੀ ਦਾਅਵੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ

40. ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 11 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਾਅਵਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“11.ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਰਟੀਫਾਈਡ ਕਾਪੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾਤਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀ ਪਾ ਕੇ ਜਾਲੀ ਅਤੇ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।”

41. ਨਤੀਜਤਨ, ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

“15. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਝੂਠੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਝੂਠਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 4 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਝੂਠਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਸ਼ੀ 2 ਅਤੇ 3 ਦੁਆਰਾ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ, ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀ ਜਾਂ ਝੂਠੇ ਬਿਆਨ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਬਿਚੋਲਿਮ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਅੱਗੇ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਝੂਠੀ ਐਂਟਰੀ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਬਿਆਨ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਰਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

16. ਇਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 4 ਤੋਂ 10 ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮਿਸਟਰ ਵੀ.ਜੀ. ਕੁਏਨਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਉੱਤੇ 20.07.2007 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ 4 ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਲ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, 5ਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 10 ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਐਲ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ।

17. ਅਗਸਤ/ਸਤੰਬਰ 2007 ਵਿੱਚ ਉਕਤ 5 ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 10 ਦੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਝੂਠ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 10 ਮਿਸਟਰ ਵੀ.ਜੀ. ਕੁਏਨਿਮ ਦੀ ਮੌਤ ਉੱਤੇ ਐਮ/ਐਸ. ਵੀ.ਜੀ. ਕੁਏਨਿਮ ਦੇ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ

ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

18. ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 192 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ:

(a) ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ;

(b) ਇਸ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ;

(c) ਇਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ;

(d) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਲਈ ਜਾਵੇ, ਜਾਂ ਜੇ ਦੋਸ਼ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ

(e) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੰਧਿਆ ਜਾਵੇ।"

42. ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 191 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 192 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਧਾਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਵਾਬੀ-ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਕਿਹਾ: "II. ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਾਥੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 192/193 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 463, 464, 465, 467, 468, 469, 471, 474, 475 & 477-ਏ ਅਧੀਨ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਦਨੁਸਾਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

xxx xxxxxxx

ਵੀ.ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(b)(ii) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਾਨੂੰਨ ਸਬੰਧੀ ਰੋਕ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿੱਥੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਕਸਟੋਡੀਆ ਲੇਜਿਸ ਨਹੀਂ ਸਨ।

43. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਕੋਰਸ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ 09.05.2011 ਨੂੰ ਤਾਰੀਖਿਤ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 340 ਅਧੀਨ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਿਨੈ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਅਤੇ 192 ਦੇ ਅਜ਼ਾਇਮਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ - ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਕੁਝ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ "ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ" ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅਜ਼ਾਇਮ ਵੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਅਜ਼ਾਇਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 463 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹਨ, ਉਹ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਜ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ

ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚੇਤਾਵਨੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਸੀਰ-ਉਲ-ਹਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਰਾਜਾ (1953) ਐਸਸੀਆਰ 836 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ (ਪੰਨਾ 846 'ਤੇ):

"ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 195 ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਪਰਾਧ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਤੱਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਲਾਕੀਆਂ ਜਾਂ ਛਲਾਵਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜਾਂਚਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਤੱਥ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਚਾਲਾਕੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਸਾਰ 'ਚ ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 195 ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪੇਸ਼ਾਕ ਜਾਂ ਲੇਬਲ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੂੰ ਗਲਤ ਵਰਣਨ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲੇਬਲ ਲਗਾ ਕੇ ਪਛਾਣਿਆ

44. ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਲਈ ਧਾਰਾ 195 ਦੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹੇਮਾਰੈੱਡੀ (1981) 2 ਐਸਸੀਸੀ 185 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ (ਰੀ ਵੀ.ਵੀ.ਐਲ. ਨਰਸਿਮਹਾਮੂਰਤੀ ਏਆਈਆਰ 1955 ਮਦ 237) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ:

"7...ਤੀਜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੋਮਸੁੰਦਰਮ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ:

"ਮੁੱਖ ਬਿੰਦੂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਜਯਰਾਮਾ ਐਯਰ ਯਾਚੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 193 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਜਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 193, ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 193 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਿਆਂਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਆਂਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਕੈਦ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

'ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ' ਧਾਰਾ 192 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੈ: ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਿਆਂਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨਿਆਂਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਗਲਤ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ 'ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ

ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਵਸੀਅਤ ਉਸ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਬਣਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਅਸਲੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸਦੀ ਨਾਬਾਲਗ ਧੀ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 192 ਅਧੀਨ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਹੈ ਕਿ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਵੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 467 ਅਤੇ 471 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਗੇ। ਧਾਰਾਵਾਂ 467 ਅਤੇ 471 ਅਧੀਨ ਇਸ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

8. ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਥੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਸ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇਨੀ [ਆਰ. ਐਫ. ਨਰੀਮਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।"

45. ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਹੁਣ ਆਓ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਕੀ "ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਾਂ" ਦੀ "ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ", ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 463 ਅਤੇ 464 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

46. ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 463 "ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ" ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ "ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼" ਜਾਂ "ਝੂਠਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ" ਬਣਾਉਣਾ, ਜਾਂ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਭਾਗ, ਉਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਹੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 463 ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। "ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼" ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਫਿਰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 464 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 464 ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ "ਦੂਜਾ" ਅਤੇ "ਤੀਜਾ" ਅਧੀਨ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸ੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਝੂਠਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਣ, ਧਾਰਾ 464 ਦੀ "ਪਹਿਲੀ" ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

47. ਧਾਰਾ 464 ਦੀ "ਪਹਿਲੀ" ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਾਲ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ, ਧਾਰਾ 464 ਦੀ "ਪਹਿਲੀ" ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਖੁਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਜੇਕਰ ਦੂਜਾ ਤੱਤ ਗੁੰਮ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੇਵੇਂਦਰ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਯੂ.ਪੀ. (2009) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 495 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਤੱਥ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ:

"5. ਲਗਭਗ 22-8-1997 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਦਾਨਪਤਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1 ਅਤੇ 2 ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 24-8-2005 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 2 ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ 22-8-1997 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਉਕਤ ਵਿਕਰੀ ਦਾਨਪਤਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਸਿਵਲ ਸੂਟ

ਨੰਬਰ 382 ਆਫ 2005 ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਜੇ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ...ਸਿਵਿਲ ਜੱਜ (ਜੂਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜਨ), ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ। ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੋਲਹੂ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਸਨ ਜਦਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 135 ਦੇ 1982 ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੋਲਹੂ ਦੇ ਪੰਜ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਆਰਡਰ 9 ਨਿਯਮ 13 ਦੇ ਨਾਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 151 ਅਧੀਨ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ (ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 135 ਦੇ 1982 ਦੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਸਿਵਿਲ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 17667 ਦੇ 1985 ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਇੰਪਲੀਡਮੈਂਟ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

6. ਜਾਂ ਕਿ 21-9-2005 ਨੂੰ, ਜਵਾਬਦੇਹ 2 ਨੇ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕਾਵੀਨਗਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਟੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ 17-9-2005 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹ 2 ਨੇ 21-9-2005 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਾਹਨੀ ਗੇਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਉਕਤ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਇਸਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 10568 ਦੇ 2005 ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।"

48. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 464 ਅਧੀਨ "ਝੂਠੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਹੈ:

"18. ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 463 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"463. ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ।— ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਝੂਠੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਝੂਠੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ, ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਿੰਛੜਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕਰਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

ਮਿਸਟਰ ਦਾਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਝੂਠੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

19. "ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਝੂਠੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਝੂਠੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 464 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

20. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਕਹੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਖਰੀਦਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

49. ਮੋਹਦ. ਇਬਰਾਹਿਮ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬਿਹਾਰ (2009) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 751 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ,

ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 464 ਅਧੀਨ "ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼" ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਾਲਕ ਦੀ ਨਕਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕ□ਤ ਜਾਂ ਸਸਕਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“13. ਧਾਰਾਵਾਂ 467 ਅਤੇ 471 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਲਈ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਇਕ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ (ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ) ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਝੂਠੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਹਿਲਾ ਦੋਸ਼ੀ, ਦੋ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ), ਕੀ ਉਹ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

14. ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 464 ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ:

I. ਪਹਿਲੀ ਉਹ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2. ਦੂਜੀ ਉਹ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ, ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭਾਗ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਖੁਦ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ।

3. ਤੀਜਾ ਉਦਾਹਰਣ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਈਨ ਕਰਨ, ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ (ਅ) ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਥਿਰਤਾ ਕਾਰਨ; ਜਾਂ (ਬ) ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ; ਜਾਂ (ਸੀ) ਉਸ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧੋਖੇ ਕਾਰਨ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ "ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼" ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ (i) ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ; ਜਾਂ (ii) ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ; ਜਾਂ (iii) ਉਸ ਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਅਪਣੇ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

15. ਪਹਿਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ" ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਸਕੇ (ਅਤੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ 2 ਤੋਂ 5 ਵਜੋਂ ਖਰੀਦਦਾਰ, ਗਵਾਹ, ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਸਟਾਂਪ ਵਿਕਰੇਤਾ, ਕਹੇ ਗਏ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕੀਤੀ) ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਨੂੰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

16. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਾਗਜ਼ਾਤ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੱਸ ਕੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਪਤੀ

ਉਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ "ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ" ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

17. ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕ□ਤ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਤਿਆਰੀ (ਜੋ ਕਿਸੇ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ) "ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼" ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 464 ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜੇ ਜੋ ਕੁਝ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 467 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਾਰਾ 471 ਦੇ ਕੋਡ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

50. ਮੀਰ ਨਗਵੀ ਅਸਕਰੀ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (2009) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 643 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਵਾਊਚਰਾਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 464 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ "ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼" ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਵਾਊਚਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੇਠ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 463 ਅਤੇ 464 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ਼ 3 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ:

“3. ਦੋਸ਼ੀ 1, 2, 4 ਅਤੇ 5 ਆਂਧਰਾ ਬੈਂਕ ਦੀ ਫੋਰਟ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀ 3 ਨੂੰ ਬੈਂਕਰ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਲਈ ਭੇਜੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਰਕੇ ਅਣਉਚਿਤ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਂਧਰਾ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ 3 ਦੇ ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਨਿਕਾਸੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਆਂਧਰਾ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਦੋਸ਼ੀ 3 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਅਤੇ ਡੈਬਿਟ ਵਾਊਚਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਰੋਪ ਵੀ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਵਿਧ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ 3 ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੈਂਕਰ ਦੇ ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।”

51. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 464 ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:

“164. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਝੂਠਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਝੂਠਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਭਾਵੇਂ ਮਾਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੇਠ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਧਾਰਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮਾਪਦੰਡ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਾਊਚਰ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮਾਪਦੰਡ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ

'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਧਾਰਾ 464 ਦੀ ਤੀਜੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਹਾਲਤ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਕਾਰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਮਗਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਸਥਿਰਤਾ ਆਦਿ ਕਾਰਨ। ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਦੋਸ਼

165. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖਾਸ ਜੱਜ ਨੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

166. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਇਰਾਦੇ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਹੇਠ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

"463. ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ।— ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਈ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ, ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕਰਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚੂੰਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਨਵਿੰਸਿੰਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ''ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼'' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ "ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਇੱਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਵਿਮਲਾ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ [ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1963 ਐਸ.ਸੀ. 1572] ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 467 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇਨੀ [ਆਰ. ਐਫ. ਨਰੀਮਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਕੀਮਤੀ ਸਿਕਿਊਰਿਟੀਜ਼, ਵਸੀਅਤ, ਆਦਿ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 471 ਅਰਥਾਤ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 477-ਏ ਅਰਥਾਤ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

52. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦੇਈਏ (ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਅਤੇ 192 ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ), ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰੀਏ ਜੋ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਬਣਾਏ" ਗਏ ਸਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਡੈਬਿਟ ਨੋਟ "ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼" ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 464 ਅਧੀਨ, ਜਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਚੂੰਕਿ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਇਹ ਮੂਲ ਤੱਤ ਹੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧਿਆਇ XVIII ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

53. ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦਾ ਇਹ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਖੋਜ ਲਈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਵਿਵੇਕ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 11.08.2009 ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 195

ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 340 ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੋਲ ਛੇਕੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੌਕੋਰ ਕੀਲ ਫਿੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸੁਧਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਹੇਠ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

54. ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤਰਕ ਕਿ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਰਵਾਹ (ਸੁਪਰਾ) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ)(ਦ੍ਵਿਤੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਾਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਗਲਤ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

55. ਸ੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਫਿਰ ਰਾਮ ਧਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਅਨਜ. (2012) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 536 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਅਨੁਪਾਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 6 ਤੋਂ 8 ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“6. ਸਾਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾਵਾਂ 177, 181, 182 ਅਤੇ 195 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 3-2-2010 ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ [ਰਾਮ ਧਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ, ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 3310 ਦੇ 2010, ਆਰਡਰ ਮਿਤੀ 3-2-2010 (ਸਭ)] ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਆਰਡਰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

7. ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਦਾਸੇ। ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 239 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਮੇਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਰਡਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 3-2-2010 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਰਡਰ ਦੀ 3-2-2010 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਧਾਰਾ 340 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

8. ਅਜਿਹੀ ਤੱਥ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 239 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਛੁੱਟਕਾਰੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਅਣਵਰੰਟਡ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 3-2-2010 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਰਡਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਲਈ, ਨਾ ਤਾਂ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਰਡਰ ਦੀ 3-2-2010 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦੀ ਕਾਪੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।”

56. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:

“9. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾਵਾਂ 177, 181, 182, 195 ਅਤੇ 420 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ 177 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਝੂਠੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 181 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਹੁੰ ਉੱਤੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 182 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ

ਝੂਠੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 195 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਇਰਾਦਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਹੈ।

10. ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਧਾਰਾਵਾਂ 177 ਅਤੇ 182 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾਵਾਂ 195 ਅਤੇ 340 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਧਾਰਾ 195 ਆਈਪੀਸੀ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਬਣਾਵਟ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਬਣਾਵਟ ਕੇਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਧਾਰਾ 195 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। (ਦੇਖੋ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ [(1998) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 493])

11. ਮਿਸਟਰ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਯਾਚੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਬਦੁਲ ਰਹਮਾਨ ਬਨਾਮ ਕੇ.ਐਮ. ਅਨੀਸ-ਉਲ-ਹਕ [(2011) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 696] ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਭਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। (ਦੇਖੋ ਵੀ ਬਾਲਾਸੁਬਰਮਾਨੀਅਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜ [(2002) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 649])

12. ਯਾਚੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥ ਛੁਪਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਇੱਛੁਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

13. ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਦਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

57. ਇਸ ਕੇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 195 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਧਾਰਾ 195 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ 'ਤੇ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ, ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 10 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 12 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਇੱਛੁਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ ਗਈ ਇੱਕ ਵਾਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ, ਅੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸਥਾਰਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵੀ, ਇਸ ਲਈ, ਮਾਮਲਾ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਦਾ।

58. ਸ੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ, ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਦਲੀਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸੈਕਸ਼ਨ 190(1)(ਅ) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਵੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਉਸ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 460(ਈ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ.ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, "ਅਧਿਕਾਰਿਤ" ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 190(1)(ਅ) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜਾਇਸ਼ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਚੰਗੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ. "ਅਧਿਕਾਰਿਤ" ਦਾ ਜਿਕਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕੇ. ਸੈਕਸ਼ਨ 460 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 195 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 195 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਸੈਕਸ਼ਨ 190 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੰਜਾਇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਣ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 340 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ. "ਅਧਿਕਾਰਿਤ" ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜਾਇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ.ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਲੀ ਦਲੀਲ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਫਿਰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ "ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ" ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ

ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 463 ਅਤੇ 464 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਬਲਕਿ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 191 ਅਤੇ 192 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ.ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ, ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ.

59. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਉਲਲੇਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ 13.10.2011 ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ 191, 192 ਅਤੇ 193 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ 05.03.2013 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“ਹੁਕਮ

ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ/ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸਮੀਖਿਆ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 17/2012, 18/2012 ਅਤੇ 20/2012 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ/ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 193 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ 191 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸਮੀਖਿਆ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 16/2012 ਏ. ਅਤੇ 19/2012 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ/ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕੇਨੀ [ਆਰ. ਐਫ. ਨਰੀਮਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 193 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਆਂ 192 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 81/ਪੀ/09 ਅਤੇ 82/ਪੀ/09 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

60. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਅਤੇ ਨਹਾਉਣ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਦਾਲਤੀ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 191 ਅਤੇ 192 ਅਧੀਨ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 195 ਅਤੇ 340 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਣ।

61. ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਜ੍ਵਾਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate